

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :30824082-610 - 13812862
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

14 Ekim 2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

-Dosya (1 Takım)

İZMİR MİLLETVEKİLİ
SAYIN HÜSMEN KIRKPINAR'IN
TBMM 7/26520 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLARI

7/26520
GK 139

SORULAR

Türkiye'nin tek gemi söküm tesisini ve ağır sanayi bölgesini içinde barındıran Aliğa ilçesi, İzmir'de çevre kirliliğinin en büyük kaynağı haline gelmiştir. Çevresel taşıma kapasitesini çoktan aşmış olan ilçede, Aliğa Gemi Sökümleri Tesisleri'nin faaliyet alanının genişletilmesi ve kapasite artışı için ÇED süreci başlatılmıştır. 1993'ten önce faaliyete başladığı için ÇED'ten muaf durumda olan Aliğa Gemi Söküm Bölgesi'nde, ÇED sürecinin işletilmesi için açılan dava süreci devam ederken, tesislerin kapasite artışı için başlatılan ÇED süreci, kamuoyu tarafından tepkiyle karşılanmıştır.

Bu doğrultuda:

- 1) İzmir Aliğa Gemi Geri Dönüşümü Tesisinde, gemi söküm izni verilen kaç firma aktif olarak faaliyette bulunmaktadır?
- 2) Gemi söküm süreci bilimsel ve teknik kriterlere uygun olarak, etkin bir denetimle yürütülmekte midir? Hangi sıklıkla bu firmalar denetlenmektedir?
- 3) Son 10 yılda, kaç geminin söküm işlemi yapılmıştır? Her yıl, gemi söküm işlem sayısının giderek azaldığı iddiaları doğru mudur? Doğruysa, kapasite artış talebinin sebebi nedir?
- 4) Gemi Geri Dönüşüm Tesislerinin tabi olduğu Avrupa Birliği Yasal Mevzuatı ile uslandığında, Türkiye'de uygulanan yasal mevzuatın yeterli olduğu düşünülmekte midir?
- 5) Aliğa ve çevresindeki bölgenin toprak, hava ve su kirliliğinin tespiti ve kirliliğin ulaştığı boyutların belirlenmesi için çalışma yapılmakta mıdır? Varsa güncel tespitler nelerdir?
- 6) Asbest ve zehirli madde içeren gemilerin merkezi haline getirilen gemi geri dönüşüm tesislerinin, çevreyi ve doğayı katletmesine neden göz yumulmaktadır?
- 7) Tesislerin çalışma koşulları ve sökülecek gemilerin içerdiği tehlikeli maddeler çalışan, çevre ve halk sağlığı bakımından tehlikeye yol açmaktadır. Gemi söküm tesislerinde ne kadar işçi çalıştırılmaktadır? Bu işçilerin sağlığı ve güvenliğine ilişkin hangi önlemler alınmaktadır?
- 8) Basel Sözleşmesi ve Çevre Kanunu gereğince ithal edilerek sökümü gerçekleştirilecek gemilerde, tehlikeli madde envanterleri, söküm planları, atık yönetim planları denetlenmekte midir?
- 9) Gelen gemilerden asbest ve radyoaktivite ile ilgili özel mevzuat kapsamında gerekli envanter ve ölçüm raporları, notifikasyon ve gas free belgeleri istenmekte midir?
- 10) Söküm için Aliğa'ya getirilen gemilerin kaçında asbest ve zehirli kimyasallara rastlanmıştır? Mevzuata uygun olmayan kaç gemi tespit edilmiştir?
- 11) Aliğa Sanayi Bölgesinde, geri dönüşüme ve atıkların bertaraf edilmesine ilişkin nasıl bir süreç

yürütülmektedir? Denizi kirlenen ve tehlikeli atık çöplüğüne dönüşen Aliağa ilçesinin çevre yaşam hakkı için ne planlanmaktadır?

12)Aliağa Gemi Geri Dönüşüm Tesisindeki durumun yalnızca gemiler üzerinden değil; bütüncül bir yaklaşımla, yapılan usulsüzlükler, ulusal mevzuatımızdaki eksiklikler, denetim eksiklikleri, atık ithalatı ve Aliağa Bölgesinin mevcut çevresel sorunları ile birlikte ele alınmaya ihtiyacı vardır. Bakanlığınız bu zamana kadar neden harekete geçmemiştir? Bu zehir tesisleri için herhangi bir çalışma Bakanlığınız tarafından yürütülmekte midir?

CEVAPLAR

1)Ülkemizde tek gemi söküm bölgesi olan İzmir İli Aliağa Gemi Söküm Bölgesi'nde 22 gemi geri dönüşüm firması faaliyetlerini sürdürmektedir. Gemi söküm işlemleri Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yürütülmekte olan Gemi Söküm Yönetmeliği gereğince yapılmakta ve gemi geri dönüşüm tesislerine Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından Gemi Söküm Yetki Belgesi verilmektedir. 22 firma Bakanlığımızdan almış olduğu Gemi Söküm İzin Belgesi kapsamında faaliyet göstermektedir.

2)Çevre kirliliğini önleme ve çevre kalitesini iyileştirmeye yönelik; gemi geri dönüşüm faaliyeti gerçekleştirenler de dâhil olmak üzere her türlü tesis ve faaliyet ile bu tesis ve faaliyetlere ilişkin konularda izleme süreçlerini takip etmek, gerekli tedbirleri aldirmek, mevzuata aykırılık veya ihlal tespit edilmesi durumunda idari yaptırım uygulamak dâhilindeki sorumluluklarımıza binaen söz konusu tesis ve faaliyetlerin çevre ve insan sağlığı üzerindeki potansiyel etkisi ile denetim sıklığını yansıtan ve risk değerlendirme yöntemi ile belirlenen sınıflandırma göz önüne alınarak çevre denetim programları oluşturulmaktadır.

Risk değerlendirmesi yapılırken tesisin türü, atık su deşarjı, atık yönetimi, hava emisyonu gibi çevresel kriterlerin yanı sıra tesisin geçmişteki uygunluk durumu gibi performans kriterleri de dikkate alınarak denetim sıklığı belirlenmektedir. Böylece risk değerlendirme yöntemi kullanılarak daha riskli tesislerin daha sık denetlenmesi sağlanmaktadır.

3)21.01.2025 tarihinde e-ÇED sistemi üzerinden Bakanlığımıza “*Gemi Söküm ve Gemi Geri Dönüşümü Faaliyeti Alan Artışı*” konulu ÇED Başvuru Dosyası sunulmuştur. Faaliyet sahibinin 29.09.2025 tarihli yazısıyla, gemi dönüşüm tesislerinin yer aldığı alanda imar planı revizyonunun söz konusu olması nedeniyle imar planı çalışmalarının tamamlanınca yeniden ÇED sürecini başlatmak üzere mevcutta Bakanlığımızda yürümekte olan ÇED sürecinin sonlandırılması talebine binaen 03.10.2025 tarihinde Bakanlığımızca bahse konu projenin ÇED süreci sonlandırılmıştır.

4)Gemi söküm iş ve işlemleri Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yürütülmekte olan “Gemi Söküm Yönetmeliği” hükümleri doğrultusunda yapılmakta olup Gemi Geri Dönüşüm tesislerinin tabi olduğu mevzuat Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın uhdesindedir.

6)Gemi söküm işlemleri Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yürütülmekte olan “Gemi Söküm Yönetmeliği” hükümleri doğrultusunda yapılmakta olup, gemi sökümünden çıkan atıklar Atık Yönetimi Yönetmeliği ve ilgili mevzuatı hükümleri doğrultusunda yönetilmekte, çevreye zarar vermeyecek şekilde taşınmakta ve Çevre Lisanslı tesislere gönderilmektedir. Sökümü yapılan asbest ve tehlikeli maddelerin bertaraf edilmesi için yeterli kapasitede Çevre Lisanslı tesis bulunmaktadır. 2872 sayılı Çevre Kanunu

gereği hususlara uyulup uyulmadığı denetlenmekte ve uyulmadığının tespiti halinde idari yaptırım uygulanmaktadır.

7)Gemi Geri Dönüşüm Tesisleri Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yürütülmekte olan “*Gemi Söküm Yönetmeliği*” hükümleri doğrultusunda yapılmakta olup tesislerin yetkilendirilmesi Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı’nın uhdesindedir. İş sağlığı ve güvenliği konuları Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı uhdesindedir.

8,9)Yurtdışından ülkemizde sökülme üzere gelecek olan gemilere Bakanlığımız tarafından Basel Sözleşmesi kurallarına göre notifikasyon (ön bildirim) prosedürü uygulanmaktadır. İthal edilecek geminin notifikasyon başvurusu yapılırken ihracatçı ülkenin Yetkili Otoritesi tarafından yazı, Notifikasyon Formu, geminin survey raporu, tehlikeli madde envanteri, radyasyon analiz belgesi, gemi söküm planı, gas-free işleminin yapıldığına dair belge sunulması gerekmektedir. Sunulan bilgi ve belgeler incelendikten sonra uygun bulunması halinde notifikasyon formuna onay verilmektedir.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 12 nci maddesinde yer alan “*İlgililer, çevre kirliliğine neden olabilecek faaliyetleri ile ilgili olarak, kullandıkları hammadde, yakıt, çıkardıkları ürün ve atıklar ile üretim şemalarını, acil durum plânlarını, izleme sistemleri ve kirlilik raporları ile diğer bilgi ve belgeleri talep edilmesi halinde Bakanlığa veya yetkili denetim birimine vermek zorundadırlar.*” hükmü doğrultusunda atık yönetim planı da dâhil olmak üzere faaliyete ilişkin bilgi ve belgelerin yapılacak tüm denetimlerde incelemeye sunulmak üzere hazır halde tutulması, bir gereklilik olarak hüküm altına alınmıştır.

Bu minvalde Bakanlığımızca onay verilmiş atık yönetim planlarındaki bilgilerin mevcut saha durumu ile uyumluluğu, yerinde yapılan denetim ve incelemelerle fiili olarak kontrol edilmektedir.

10)Gemi sökümünden çıkan atıklar Atık Yönetimi Yönetmeliği ve ilgili mevzuatı hükümleri doğrultusunda yönetilmekte, çevreye zarar vermeyecek şekilde taşınmakta ve Çevre Lisanslı tesislere gönderilmektedir. Sökümü yapılan asbest ve tehlikeli maddelerin bertaraf edilmesi için yeterli kapasitede Çevre Lisanslı tesis bulunmaktadır.2872 sayılı Çevre Kanunu gereği hususlara uyulup uyulmadığı denetlenmekte ve uyulmadığının tespiti halinde idari yaptırım uygulanmaktadır.

11)Ülkemizde atıkların yönetimi Atık Yönetimi Yönetmeliği ve ilgili atık mevzuatı hükümleri doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. 2872 sayılı Çevre Kanunu gereği hususlara uyulup uyulmadığı denetlenmekte ve uyulmadığının tespiti halinde idari yaptırım uygulanmaktadır.

12)Gemi sökümü sektörünün yanı sıra demir-çelik, rafineri, petrokimya gibi önemli ağır sanayi işkollarını barındıran Aliaga Bölgesinde, tüm bu sektörlerden kaynaklanabilecek ve çevre kirliliğine sebep olabilecek olumsuzluklara mahal verilmemesi adına gerekli tedbirler alındırılmakta ve mer’i mevzuat hükümleri çerçevesinde gerekli iş ve işlemler hassasiyet ile yerine getirilmektedir.

Bu doğrultuda Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatında görevli denetim personelleri tarafından 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanun çerçevesinde yayımlanan yönetmelikler doğrultusunda ani, şikâyet veya planlı denetim programları kapsamında sürekli denetimler yapılmaktadır.